

Shafolat Rahmatullaevaning ijodiy faoliyati: milliy san'at va aktyorlik mahorati talqini

Ibragimova Moxiyora

Qo'qon Davlat universiteti San'atshunoslik kafedrasida Musiqali teatr aktyorligi yo'nalishi 2-kurs magistranti

Annotatsiya

Ushbu ilmiy maqolada O'zbekiston xalq artisti Shafolat Rahmatullaevaning ijodiy faoliyati, uning teatr va kino san'atidagi o'rni hamda milliy madaniyat rivojiga qo'shgan hissasi keng tahlil qilinadi. San'atkorning aktyorlik mahorati, sahnada obraz yaratish uslubi, dramatik va komik rollarni talqin etishdagi individual yondashuvi ilmiy jihatdan o'rganiladi. Shuningdek, uning ijodiy merosi orqali o'zbek aktyorlik maktabi taraqqiyoti masalalari yoritiladi.

Kalit so'zlar:

Sh. Rahmatullaeva, o'zbek teatri, aktyorlik mahorati, sahna madaniyati, milliy san'at, obraz, dramaturgiya, kino, ijodiy meros.

O'zbekistonda teatr va kino san'ati milliy madaniyatning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu sohalar rivojida iste'dodli aktyor va aktrisalarning o'rni beqiyosdir. Ana shunday san'atkorlardan biri — Shafolat Rahmatullaeva bo'lib, u o'zining yuksak ijrochilik mahorati, sahnadagi tabiiyligi va obrazlarga chuqur kirib borish qobiliyati bilan ajralib turadi.

Mazkur maqolaning dolzarbligi shundaki, san'atkor ijodini ilmiy asosda o'rganish orqali milliy aktyorlik maktabi rivojining ayrim muhim jihatlarini ochib berish mumkin.

Shafolat Rahmatullaevaning san'atga kirib kelishi uning tabiiy iste'dodi va mehnatsevarligi bilan bog'liq. U teatr sahnasida ilk rollarini ijro etish orqali o'z mahoratini namoyon qila boshladi.

Dastlabki rollaridayoq unda obrazga mos nutq, harakatlar plastikasi, emotsional ifoda kuchliligi namoyon bo'lgan. Bu esa uning kelgusida katta aktrisa bo'lib yetishishida muhim omil bo'ldi. San'atkorning shakllanishida ustozlar maktabi katta ahamiyatga ega. U o'zbek teatrining yetakchi aktyorlari va rejissyorlaridan saboq olgan. Bu jarayonda u - sahna madaniyati, nutq texnikasi, obraz tahlili kabi jihatlar chuqur o'zlashtira oldi. "Aktrisaning ijodiy kamolotida ustoz-shogird an'anasi muhim ahamiyat kasb etgan bo'lib, u o'z davrining yetuk san'atkorlaridan saboq olgan. Natijada Rahmatullayeva sahna qonuniyatlarini chuqur anglagan holda, obraz yaratishda realizm va milliylik uyg'unligiga erisha olgan. Shafolatxon Rahmatullayeva san'atkor sifatida nafaqat ijrochi, balki pedagogik faoliyat bilan ham ko'p yillar

davomida faoliyat yuritib kelgan. U yosh aktyor va aktrisalarga o'z tajribasini, aktyorlik ijro mahoratini, sahna nutqi hamda obraz ustida ishlash metodikasini o'rgatib, teatr ta'limi rivojiga munosib hissa qo'shgan. Sahna madaniyati va san'at etikasi masalalariga alohida e'tibor qaratgan".¹

Sh. Rahmatullaeva har bir rolni individual yondashuv asosida yarata olgan. Uning uslubida - psixologik tahlil, ichki kechinmalarni ochish, tashqi harakat va nutq uyg'unligi muhim o'rin tutadi.

San'atkor dramatik rollarda ayniqsa yuqori mahorat ko'rsatgan. U inson ruhiyatini chuqur ochib berish orqali tomoshabin qalbiga ta'sir qiladi. Dramatik rollarida asosan - qayg'u va iztirob, ichki kurash, hayotiy haqiqatlarni aniq va ta'sirchan ifodalangan.

Komediya janrida, ayniqsa u ishtirok etgan filmlarda ham Shafolat Rahmatullaeva o'zini muvaffaqiyatli namoyon etgan. U kulgili vaziyatlarni tabiiylik bilan tomoshabinga yetkaza olgan. Komik rollaridagi uning yumor hissi, harakatchanlik, sahna erkinligi yaqqol ko'rinadi.

Kino san'atida aktyordan yanada yuqori tabiiylik talab etiladi. Shafolat Rahmatullaeva bu talabni muvaffaqiyatli uddalay olgan. Uning ekrandagi obrazlari hayotiyli, samimiyligi, milliy ruh bilan boyligi bilan ajralib turadi.

San'atkor yaratgan ayol obrazlari o'zbek ayolining sabr-toqati, matonati, mehribonligi, tabiiyligi kabi fazilatlarini ifoda etadi. Sh. Rahmatullaeva o'z ijodi orqali o'zbek teatrlarini yangi bosqichga ko'tarishga hissa qo'shgan. Uning rollari teatr repertuarini boyitgan. San'atkor nafaqat aktrisa, balki ustoz sifatida ham faoliyat yuritgan. U yosh aktyorlarga sahna madaniyati, ijodiy intizom, professional yondashuvni o'rgatgan. Uning ijodi milliy an'analarni saqlash va targ'ib qilishda muhim ahamiyatga ega. U yaratgan obrazlar orqali milliylik ruhi keng yoritilgan.

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, Sh. Rahmatullaeva o'zbek teatr va kino san'atida alohida o'rin tutadi. Uning ijodiy faoliyati aktyorlik mahorati namunasi, milliy san'at rivojining muhim bosqichi, yosh avlod uchun maktab vazifasini bajaradi. San'atkorning boy ijodiy merosi kelgusida ham ilmiy tadqiqotlar uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. – Toshkent.
2. O'zbek teatri tarixi. – Toshkent: Fan nashriyoti.
3. Kino va teatr san'atiga oid ilmiy maqolalar to'plami.
4. San'atshunoslik asoslari. – Darslik.
5. Aktyorlik mahorati bo'yicha o'quv qo'llanmalar.
6. Matbuot materiallari va intervyular (Sh. Rahmatullaeva ijodiga bag'ishlangan).
7. Teatr arxiv materiallari.
8. U.Boltaboyeva. San'atga baxshida umr: O'zbekiston xalq artisti shafolatxon rahmatullayeva ijodiy merosining ilmiy-tahliliy tahlili. Oriental Art and Culture Scientific Methodical Journal. Volume 7. Issue 1. January 2026. 258-261-betlar.

¹ U.Boltaboyeva. San'atga baxshida umr: O'zbekiston xalq artisti shafolatxon rahmatullayeva ijodiy merosining ilmiy-tahliliy tahlili. Oriental Art and Culture Scientific Methodical Journal. Volume 7. Issue 1. January 2026. 258-261-betlar.